

Bezoekadres

Rijnstraat 50
2515 XP Den Haag
Postbus 16164
2500 BD Den Haag

T 070 340 70 00
www.scp.nl

Inlichtingen bij

Andries van den Broek
a.van.den.broek@scp.nl
070-340 7833

PERSBERICHT

Erfgoedbelangstelling en erfgoedbeoefening voor het eerst in beeld

Den Haag, 22 april 2015

- Bijna 80% van de bevolking (12 jaar en ouder) heeft interesse in erfgoed en geschiedenis. Het kan dan gaan om: geschiedenis in het algemeen; familie-, regionale of lokale geschiedenis; historische steden, dorpen of gebouwen; historische voorwerpen; of oude gebruiken, tradities of ambachten.
- 20% is in één of meer van die onderwerpen sterk geïnteresseerd.
- Een kwart van de bevolking (26%) doet (wel eens) aan erfgoedbeoefening: historische voorwerpen verzamelen of opknappen, stambomen en (lokale) historische geschiedenis bestuderen of een ambacht of historische gebeurtenis uitbeelden.
- 8% van de bevolking doet met een zekere intensiteit (12 keer per jaar of vaker) aan erfgoedbeoefening.
- Erfgoed telt half zo veel beoefenaars als kunst (26% versus 55% van de bevolking). Erfgoedbeoefening heeft ook vaker een incidenteel karakter dan kunstbeoefening. De groep frequente beoefenaars (12 keer per jaar of vaker) omvat bij kunst 40% en bij erfgoed 8% van de bevolking.

Dit zijn de belangrijkste uitkomsten van de SCP-publicatie *Gisteren Vandaag: erfgoedbelangstelling en erfgoedbeoefening*, die op woensdag 22 april 2015 verschijnt. Onderzoekers Andries van den Broek en Pepijn van Houwelingen schetsen de interesse voor het bezoek aan en de beoefening van erfgoed onder de bevolking. De auteurs gebruikten niet alleen nationale gegevens over 2012, maar onderzochten in 2014 in de gemeente Alphen aan den Rijn ook het lokale sociale weefsel rond erfgoed. Deze publicatie maakt deel uit van de reeks studies *Het culturele draagvlak*, waarin het SCP aan het ministerie van OCW over de culturele belangstelling van de bevolking rapporteert.

Erfgoed is actueel

Erfgoed kan de gemoederen danig in beweging brengen. Zoveel werd de laatste tijd wel duidelijk, met meer of minder hoog oplaaierende discussies over Zwarte Piet, Michiel de Ruyter en 'De muur van Mussert'. Deze publicatie kijkt verder dan deze onderwerpen en schetst de belangstelling voor erfgoed in bredere zin. Hoeveel mensen zijn er in geïnteresseerd? Hoeveel komen er (indirect via media en direct via bezoek) mee in aanraking? En hoeveel zijn er te rekenen tot de 'erfgoedbeoefenaars'?

Erfgoedbelangstelling

In 2012 is in een enquête gevraagd naar de interesse in vijf onderwerpen: geschiedenis in het algemeen; familie-, regionale of lokale geschiedenis; historische steden, dorpen of gebouwen; historische voorwerpen; en oude gebruiken, tradities of ambachten. Van de bevolking (12 jaar en ouder) is bijna 80% in één of meer van deze vijf onderwerpen geïnteresseerd, en heeft 20% een sterke interesse in minstens één ervan. Dat zijn bijna drie miljoen mensen.

Geïnteresseerden kunnen in boeken, tijdschriften en kranten evenals op radio, televisie en internet putten uit een enorm aanbod aan informatie over erfgoed. Driekwart van de bevolking neemt minstens enkele keren per jaar erfgoed via de media tot zich, 20% doet dat eens per week of vaker. Gedrukte media (krant, tijdschrift, boek) en omroep (radio, tv) hebben beide een incidenteel bereik van 60% en een frequent bereik van 10%. Internet blijft hier met een incidenteel bereik van een kleine 50% en een frequent bereik van 6% (nog) iets bij achter. Bijna de helft van de bevolking (6 jaar en ouder) bezocht in 2012 minstens één keer een museum. Gemiddeld bezocht deze groep vier keer een museum.

Erfgoedbeoefening

Bij interesse in kunst is het gebruikelijk om naar bezoek en naar beoefening te kijken. Iemand kan naar een concert gaan en zelf een instrument bespelen. Ook erfgoed kan men zowel bezoeken als beoefenen. Men kan historische plekken of objecten bekijken, maar ook zelf met geschiedenis bezig zijn. Mensen kunnen uitingen van immaterieel erfgoed bekijken, maar er ook zelf mee aan de slag zijn. In deze studie is voor het eerst ook de 'erfgoedbeoefening' in kaart gebracht.

Don't use the 'a'-word

Erfgoedbeoefenaars verschillen van kunstbeoefenaars in hun gevoel bij het woord amateur (afgeleid van het Latijnse amator of liefhebber). Amateurkunstenaars hebben er geen moeite mee, maar bij erfgoedbeoefenaars stuit de term amateur op weerstand. Wie een molen bestiert of bij archeologische opgravingen helpt, ziet zichzelf niet als amateur, maar als vrijwilliger. Dat komt door de vakkennis die nodig is om een molen adequaat te laten functioneren en een opgraving goed te laten verlopen. Het is verwarrend, want bij kunst en sport verwijst het woord vrijwilliger naar mensen die een organisatie of evenement mogelijk helpen maken, niet naar degenen die uit liefhebberij een vorm van kunst of sport beoefenen. Hier is gekozen voor de term 'erfgoedbeoefening'.

Een kwart van de bevolking (26%) is tot de erfgoedbeoefenaars te rekenen: men verzamelt bijvoorbeeld historische voorwerpen of knapt ze op, men bestudeert een stamboom of een (lokale) historische gebeurtenis of beeldt een ambacht of historische gebeurtenis uit. Dat zijn ruim drie-en-half miljoen mensen. Ruim een miljoen mensen (8% van de bevolking) doen dat met een zekere intensiteit (12 keer per jaar of vaker).

Zelf historisch onderzoek doen is de meest beoefende vorm van erfgoed. Internet is een veel gebruikte bron van informatie bij erfgoedbeoefening, een deel van de beoefenaars gebruikt internet ook om bevindingen te uploaden en zo te delen met andere beoefenaars.

Erfgoedbeoefening en kunstbeoefening

In 2012 heeft ruim de helft (55%) van de bevolking (12 jaar en ouder) een keer of vaker aan kunstbeoefening gedaan (musiceren, tekenen, toneel spelen, schilderen etc.). Aan erfgoedbeoefening doen half zoveel mensen (26%). De gecombineerde cultuurbeoefening (kunst en/of erfgoed) omvat circa tweederde

van de bevolking (17% doet beide).

Erfgoed is vaker dan kunst een incidenteel beoefende liefhebberij. De groep mensen die het frequent doet (minstens 12 keer per jaar) is bij kunst 40% en bij erfgoed 8% van de bevolking.

In de vorm van centra voor de kunsten en muziekscholen bestaat rond kunstbeoefening meer (lokale) beleidsbemoedening dan rond erfgoedbeoefening.

Het lokale sociale weefsel rond erfgoed in Alphen aan den Rijn

Een verkenning in Alphen aan den Rijn maakt de veelvormige werkelijkheid achter deze abstracte cijfers concreet. Die gemeente telt zes historische kringen (in Alphen aan den Rijn, Benthuizen, Boskoop, Hazerswoude, Koudekerk aan den Rijn en Zwammerdam), met samen meer dan 4000 leden of donateurs. Men geeft tijdschriften of jaarboeken uit, beheert verenigingsgebouwen, organiseert exposities, lezingen en open dagen, legt archieven aan, verzorgt rondleidingen en maakt zich hard voor de bescherming van monumenten. Ook het streekarchief, het archeologiehuis, de 'old timers'-club, het Boomkwekerijmuseum, het Grootmoederstijdmuseum, enkele websites en enkele stichtingen ter onderhoud en bescherming van molens en andere monumenten draaien op de inzet van erfgoedliefhebbers. Leden van de archeologische werkgroep helpen mee bij opgravingen en houden een oogje in het zeil bij infrastructurele werkzaamheden. Waarmee dit nog geen uitputtende opsomming is.

Gisteren Vandaag: erfgoedbelangstelling en erfgoedbeoefening, Andries van den Broek en Pepijn van Houwelingen, Den Haag, Sociaal en Cultureel Planbureau, april 2015, ISBN 978 90 377 0665 9, prijs €18,00. Deze publicatie is verkrijgbaar via de (internet)boekhandel en gratis te downloaden via www.scp.nl.

Voor inhoudelijke vragen:

Andries van den Broek (070 – 340 7833, a.van.den.broek@scp.nl) en
Pepijn van Houwelingen (070 – 340 5268, p.van.houwelingen@scp.nl).

Voor meer algemene informatie:

Irma Schenk (voorlichter SCP, 070 – 340 5605, i.schenk@scp.nl)